

Unga arbetstagares arbetsmiljö

Arbetsmiljöfrågor är av stor vikt för unga arbetstagare. Det bekräftar IUL i en undersökning. Unga är särskilt utsatta för arbetsmiljörisker eftersom de ofta saknar erfarenhet, utbildning och medvetenhet vad gäller riskfaktorer på arbetsplatsen. Enligt ILO "saknar unga arbetstagare även den starka förhandlingsposition som mer erfarna arbetstagare kan ha. [Deras anställningsform är dessutom ofta informell, instabil och/eller atypisk. Med informella anställningar ökar riskerna för unga arbetstagare eftersom otryggheten ökar och förhandlingspositionen blir ännu svagare. Därför bör facket arbeta med informellt anställda och se till att deras anställningar blir formella, så att arbetstagarna får bättre tillgång till sina rättigheter. En svag förhandlingsposition] kan leda till att [unga arbetstagare] accepterar farliga arbetsuppgifter [och underrapporterar skador], dåliga arbetsvillkor eller andra förhållanden som förknippas med osäkra anställningar. Unga arbetstagare jobbar ofta i farliga ekonomiska sektorer [t ex jordbruk, hotell och hushållsarbete] och deras exponering för riskfaktorerna i dessa sektorer ökar ytterligare risken för att de ska drabbas av arbetsskador och yrkessjukdomar."¹

Arbetstagare som är yngre än 18 år definieras ofta i regelverk som en utsatt grupp och omfattas av särskilda skyddsåtgärder som förbjuder barnarbete och olika slags farligt arbete. Men de som är mellan "18 och 24 år gamla ges inte ett

motsvarande juridiskt erkännande och skyddas inte på samma sätt på arbetsplatsen, trots deras fortsatt större skaderisk."²

Unga arbetstagare har en mycket högre arbetsskadefrekvens än vuxna arbetstagare. "Färsk europeisk statistik visar att antalet arbetsskador utan dödlig utgång var mer än 40 procent högre för unga arbetstagare i åldern 18-24 år än för vuxna arbetstagare (Europeiska arbetsmiljöbyrån, 2007). I USA är risken för unga arbetstagare i åldern 15-24 år att drabbas av arbetsskador utan dödlig utgång cirka dubbelt så stor som för arbetstagare som är 25 år eller äldre (amerikanska folkhälsomyndigheten CDC, 2010)."³

ARBETSGIVAREN KAN VILJA GE DIG SKULDEN FÖR EN OLYCKA

Även om unga arbetstagare kan sakna erfarenhet, utbildning och medvetenhet så är det i slutändan arbetsgivaren som ansvarar för att arbetsmiljön är säker. Nationella lagar och normer, ILO:s konventioner (se s. 4) och OECD:s riktlinjer för multinationella företag är tydliga vad gäller detta ansvar. Fack som framgångsrikt skyddat arbetstagares hälsa och säkerhet på arbetsplatsen använder arbetsgivarens arbetsmiljöansvar som sin utgångspunkt. Enligt OECD:s riktlinjer för multinationella företag ska arbetsgivare inom "ramarna för tillämpliga lagar, förordningar samt rådande industriella relationer och personalpolitik vidta adekvata åtgärder för att säkra en god arbetsmiljö i sin verksamhet."⁴

Trots det inför arbetsgivare i IUL:s sektorer allt oftare så kallade beteendebaserade säkerhetsprogram, där fokus läggs på den enskilda arbetstagaren och ansvaret för att arbetsförhållandena är säkra och ofarliga för hälsan flyttas från arbetsgivaren till arbetstagaren. Genom att fokusera på den enskilda arbetstagarens beteende åtgärdas inte arbetsmiljörisker som leder till att arbetstagarna drabbas av skador och sjukdomar. Beteendebaserade säkerhetsprogram trolar bort den nyckelroll som riskfaktorer och riskfyllda förhållanden spelar vad gäller skador, sjukdomar och dödsfall, samt det faktum att arbetsgivaren har makten över de förhållanden som arbetstagaren jobbar under.

UNGA ARBETSTAGARE I HRCT-SEKTORN

"Unga arbetstagare i HRCT-sektorn utför fysiskt och psykiskt krävande jobb, ofta med monotona, repetitiva uppgifter som inte fordrar kreativitet eller initiativförmåga. Vanliga riskfaktorer och faromoment de kan utsättas för är bland annat långa perioder stående; tunga lyft och bördor; användning av farliga maskiner och verktyg; brännskador, allergier och infektioner; dålig belysning (i till exempel klubbar, barer och kasinon); alkoholkonsumtion; fysiskt våld och trakasserier" (Kines m fl 2013, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_625223.pdf).

Genom sina fack kräver IUL-an slutna hotellstädare anständiga löner, anställningstrygghet, god arbetsmiljö, rimlig arbetsbelastning och förhandlingar om åtgärder för att förebygga de sexuella trakasserier som hotellindustrins personal utsätts för. Under 2018 fokuserade fackföreningar i många länder på att framföra sina krav till de största globala hotellföretagen, framför allt Marriott.

UNGA ARBETSTAGARE, SEXUELLA TRAKASSERIER OCH ANDRA FORMER AV KÖNSRELATERAT VÅLD

Unga arbetstagare, i synnerhet unga kvinnliga arbetstagare, rapporterar att det är vanligt med sexuella trakasserier på arbetsplatsen. Inte minst i hotellindustrin kan arbetstagarna drabbas av sexuella trakasserier från kunder, chefer, förmän och arbetskamrater. Men sexuella trakasserier och könsbaserat våld är vanligt förekommande i alla IUL:s sektorer. Anställningsformerna och den svaga förhandlingspositionen gör återigen unga arbetstagare mer sårbara för våld och trakasserier på arbetsplatsen.

RISKBEDÖMNING

Arbetsgivaren ska göra en riskbedömning innan arbetstagarna börjar arbeta. Den ska omfatta: "arbetsplatsen, fysikaliska, biologiska och kemiska agenser, arbetsutrustning och användning av denna, arbetsmetoder, arbetsförlopp och arbetsorganisation samt utbildning och instruktion."⁵ Genom att strunta i att identifiera faror och riskfaktorer för att sedan eliminera dem "kontrollerar" arbetsgivaren istället arbetstagarnas beteenden, och låter dem på eget bevåg undvika riskfaktorer som antingen inte ens bör förekomma i arbetsmiljön eller ska hanteras med hjälp av godkända metoder för miljövård och arbetsmiljökontroll. Unga arbetstagare och de som inte jobbat förut har kanske aldrig fått någon arbetsmiljöutbildning. Därför måste arbetsgivare (och fack) prioritera utbildningen av unga arbetstagare.

UNGA ARBETSTAGARE I LANTBRUKSSEKTORN

Jordbruket är den största arbetsgivaren i världen för unga arbetstagare i åldern 15-17 år. "Frekvensen av arbetsplatsolyckor och yrkessjukdomar är hög för lantarbetare, som står inför en mängd riskfaktorer, bland annat arbete med maskiner, fordon, verktyg och djur; mycket buller och vibrationer; halk-, snubbel- och fallolyckor; tunga lyft, repetitiva arbetsuppgifter och obekväma arbetsställningar som orsakar muskel- och skelettbesvär; exponering för damm och andra organiska substanser, kemikalier och smittoämnen; och andra arbetsförhållanden som är typiska för landsbygdsmiljöer, till exempel exponering för solljus, extrema temperaturer och dåligt väder" (https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_625223.pdf).

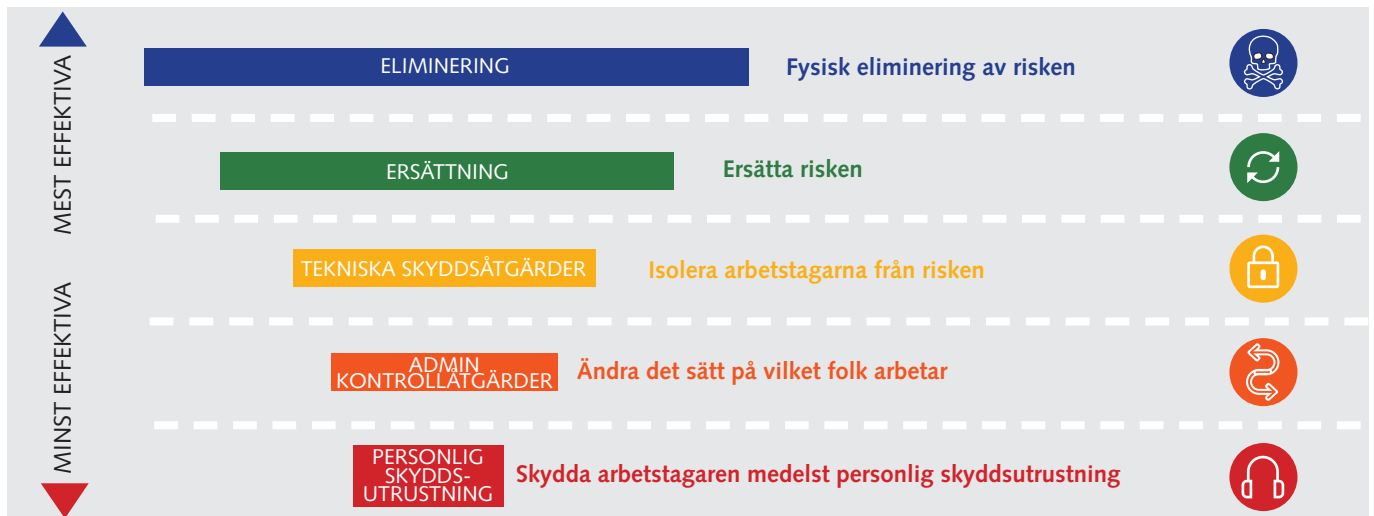
IUL har tagit fram eller låtit beställa ett antal publikationer (på engelska) om arbetsmiljön i jordbrukssektorn, bland annat följande:

- Safe farms, safe workers, safe communities
- Harvesting Hunger
- Guide for the establishment of the Programme on Occupational Safety and Health for Working Women in French speaking West Africa
- Health, safety and environment: A Series of Trade Union Education Manuals for Agricultural Workers
- Improving working conditions in the cut flower industry

RISKKONTROLLENS HIERARKI

Arbetsmiljöhanteringssystem baserade på arbetsgivarens arbetsmiljöansvar använder sig av godkända riskhanteringssystem och arbetsmiljöprinciper och riktlinjer för att skydda arbetstagarna från yrkesrisker och andra faror. Systemen tillämpar den riskkontrollhierarki som industrin utnyttjar för att minimera eller eliminera riskexponering. Hierarkin erkänner att utformning, eliminering och teknik är effektivare för att minska risker än kontroller på lägre nivå, till exempel varningar, rutiner och personlig skyddsutrustning.

De fyra arbetsmiljörekommendationerna nedan är inriktade på unga arbetstagare och deras fack:

UTBILDNING OCH SKADERAPPORTERING

Att alla arbetstagare utbildas i arbetsmiljö är centralt. Men eftersom unga arbetstagare saknar erfarenhet och utbildning jämfört med äldre arbetstagare bör särskild vikt läggas på utbildning av unga arbetstagare. De är ofta rädda för att rapportera skador, eftersom de tror att det kan få negativa konsekvenser för dem. "Alla arbetstagare måste förstå vikten av att arbetsplatsolyckor och yrkessjukdomar rapporteras till arbetsgivaren och ska kunna göra det utan att drabbas av disciplinåtgärder."⁶

UNGA ARBETSTAGARE SKA UTBILDAS OCH ENGAGERAS I FACKLIGA STRUKTURER

Att utbilda i fackliga rättigheter och organisering är viktigt för att engagera alla arbetstagare. Men eftersom unga arbetstagare ofta inte är medvetna om sina rättigheter är många av dem rädda för att göra sin röst hörd. Arbetsgivaren kan lätt utnyttja den rädslan för att exploatera, söndra och manipulera bland annat unga arbetstagare.

FACKLIGA MEKANISMER FÖR ENGAGEMANG I ARBETSMILJÖFRÅGOR

IUL stödjer alla arbetstagares rätt att välja ett kvalificerat skyddsombud, som säkrar att arbetstagarna, deras företrädare och skyddsombud deltar aktivt i alla delar av arbetsmiljöhanteringssystemet i nära samarbete med sin fackförening. Unga arbetstagare ska representeras i samtliga fackliga arbetsmiljöorgan och partsgemensamma arbetsmiljökommittéer. Vissa IUL-förbund har dessutom nationella eller internationella arbetsmiljökommittéer som ger vägledning om arbetsmiljörelaterade rättigheter på arbetsplatsen.

ARBETSMILJÖ SOM ETT VERKTYG FÖR ORGANISERING

I varje organiseringskampanj är det en bra rutin att inte ha förutfattade meningar om vad som är arbetstagarnas problematik. Men med tanke på hur utsatta unga arbetstagare är för arbetsmiljörisker skulle arbetsmiljön kunna vara ett problemområde att utgå ifrån på arbetsplatser där det finns många unga arbetstagare. Arbetsmiljöproblematiken bör påverka många arbetstagare och arbetstagarna måste uppleva arbetsmiljöfrågan som ett verkligt problem. Det måste finnas en nåbar lösning eller rad av lösningar som folk kan se och förstå. Framgång i en arbetsmiljöfråga kan stärka arbetstagarna och göra dem mer benägna att ta itu med andra problem.

INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONEN ILO:S NORMER

Följande ILO-normer (på engelska) gäller arbetsmiljö och är dessutom av särskild relevans för unga arbetstagares arbetsmiljö. ILO – som formulerar arbetsnormer – är ett FN-organ som består av tre parter: regeringar, arbetsgivare och arbetstagare.

- **77:** Convention concerning Medical Examination for Fitness for Employment in Industry of Children and Young Persons
- **78:** Convention concerning Medical Examination of Children and Young Persons for Fitness for Employment in Non-Industrial Occupations
- **138:** Convention concerning Minimum Age for Admission to Employment; pursuant to the convention is not less than the age of completion of compulsory schooling and, in any case, shall not be less than 15 years
- **155:** Convention concerning Occupational Safety and Health and the Working Environment. The Convention requires that ratifying states adopt measures to promote the inclusion of OSH education at all levels of education and training, including higher education
- **161:** Convention concerning Occupational Health Services
- **171:** Convention concerning Night Work
- **182:** Convention concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour
- **184:** Convention concerning Safety and Health in Agriculture
- **187:** Convention concerning the promotional framework for occupational safety and health

På ILO-databasen NATLEX kan man söka efter lagstiftningen i specifika länder beträffande ämnena i dessa konventioner.

Avsikten med detta dokument är att identifiera de mest typiska problemen för unga arbetstagare, ge rekommendationer för hur de kan engageras i fackliga arbetsmiljöinitiativ, samt peka på några resurser dit ni kan vända er för ytterligare information. Principerna i dokumentet gäller i samtliga IUL:s sektorer. Hör av dig med kommentarer och eventuella ytterligare idéer och tips till IUL:s sekretariat.

- 1 Källa: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_625223.pdf (Sidan besökt 5 oktober 2018, på engelska)
- 2 Ibid
- 3 Ibid
- 4 Källa: <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/48004323.pdf> (Sidan besökt 20 september 2018, på engelska)
- 5 Källa: Skydd för unga på arbetsplatsen, https://osha.europa.eu/en/node/6940/file_view (Sidan besökt 4 oktober 2018, på engelska)
- 6 Källa: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_625223.pdf (Sidan besökt 5 oktober 2018, på engelska)

